

OBLIKOVANJE POVIJESTI

100 VELIKIH VOĐA

OBLIKOVANJE POVIJESTI

100 VELIKIH VOĐA

BRIAN MOONEY

Sadržaj

Naslov izvornika: Brian Mooney
SHAPING HISTORY - 100 GREAT
LEADERS
© 2004. Arcturus Publishing Limited

OBLIKOVANJE POVIJESTI
– 100 VELIKIH VOĐA
© STANEK d.o.o., Varaždin, 2018.

Kućan Marof, Marofska 45, 42000 Varaždin
Tel.: +385 (042) 207 - 151
E-mail: info@stanek.hr
www.eknjizara.hr

Sva prava pridržana. Bez pisanog dopuštenja
nakladnika nijedan dio ove knjige ne smije se ni na koji
način umnožavati, fotokopirati, digitalizirati,
i na bilo koji način reproducirati.

ISBN

Prevoditelj: Nebojša Budanovac
Lektura: Barica Pahić - Grobenski
Korektura: Tanja Miličić - Cepernić
Urednik: Josip Stanek
Za nakladnika: Nadica Stanek
Grafički urednik i priprema za tisak: Zoran Stanek

Tiskano u Hrvatskoj – 2018.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u
Zagrebu pod brojem -----.

DRŽAVNICI

Hatšepsut	8
Periklo	10
Ašoka	12
Qin Shi Huangdi	14
August	16
Konstantin Veliki	18
Justinijan I	20
Karlo Veliki	22
Mehmed II.	24
Sulejman I.	26
Tokugawa Ieyasu.	28
Karlo V.	30
Filip II.	32
Elizabeta I.	34
Oliver Cromwell	36
Luj XIV.	38
Petar Veliki	40
Jan III. Sobjeski.	42
Katarina Velika	44
Fridrich Veliki.	46
George Washington	48
Abraham Lincoln	50
Viktorija	52
Otto von Bismarck	54
Winston Churchill	56
Charles de Gaulle	58
Franklin D. Roosevelt	60
David Ben-Gurion	62
Gamal Nasser	64
Ronald Reagan	66
Margaret Thatcher	68
Mihail Gorbačov.	70

RATNI ZAPOVJEDNICI

Aleksandar veliki	72
Hanibal	74
Julije Cezar	76
Atila Hun	78
Džingis Kan	80

William Osvajač.....	82
Saladin.....	84
Sv. Ivana Orleanska.....	86
Gustavus Adolphus.....	88
Horatio Nelson.....	90
Napoleon Bonaparte.....	92
Vojvoda od Wellingtona.....	94
Douglas MacArthur.....	96
William Slim.....	98
Dwight D. Eisenhower.....	100
Erwin Rommel.....	102

Poglavica Joseph.....	148
Theodor Herzl.....	150
Kemal Atatürk.....	152
Mahatma Gandhi.....	154
Ho Ši Min.....	156
Mao Ce Tung.....	158
Fidel Castro.....	160
Nelson Mandela.....	162
Shaka Zulu.....	164
<i>Čang Kaj Šek</i>	166
<i>Aung San Suu Kyi</i>	168

VJERSKI VOĐE

Mojsije.....	104
Buda.....	106
Isus Nazarećanin.....	108
Grgur Veliki.....	110
Muhamed.....	112
Sv. Benedikt.....	114
Sv. Franjo Asiški.....	116
Martin Luther.....	118
Sv. Ignacije Loyola.....	120
John Calvin.....	122
John Wesley.....	124
Sri Ramakrišna.....	126
Papa Ivan Pavao II.....	128
Dalaj Lama.....	130

REFORMATORI

William Wilberforce.....	132
Frederick Douglass.....	134
Emmeline Pankhurst.....	136
Martin Luther King Jr.....	138

NARODNI OSLOBODITELJI

Thomas Jefferson.....	140
Toussaint L'Ouverture.....	142
<i>Jose de San Martin</i>	144
<i>Simon Bolivar</i>	146

REVOLUCIONARI

Spartak.....	170
Maximilien Robespierre.....	172
Giuseppe Garibaldi.....	174
Vladimir Lenjin.....	176
Che Guevara.....	178
Lech Walesa.....	180

ISTRAŽIVAČI

Marko Polo.....	182
Kristofor Kolumbo.....	184
Ferdinand Magellan.....	186
Hernan Cortes.....	188
James Cook.....	190
Robert Peary.....	192
Roald Amundsen.....	194
Ernest Shackleton.....	196

INDUSTRIJALCI

Andrew Carnegie.....	198
John D. Rockefeller.....	200
Henry Ford.....	202
Akio Morita.....	204
Bill Gates.....	206

OBLIKOVANJE POVIJESTI

100 VELIKIH VOĐA

HATŠEPSUT

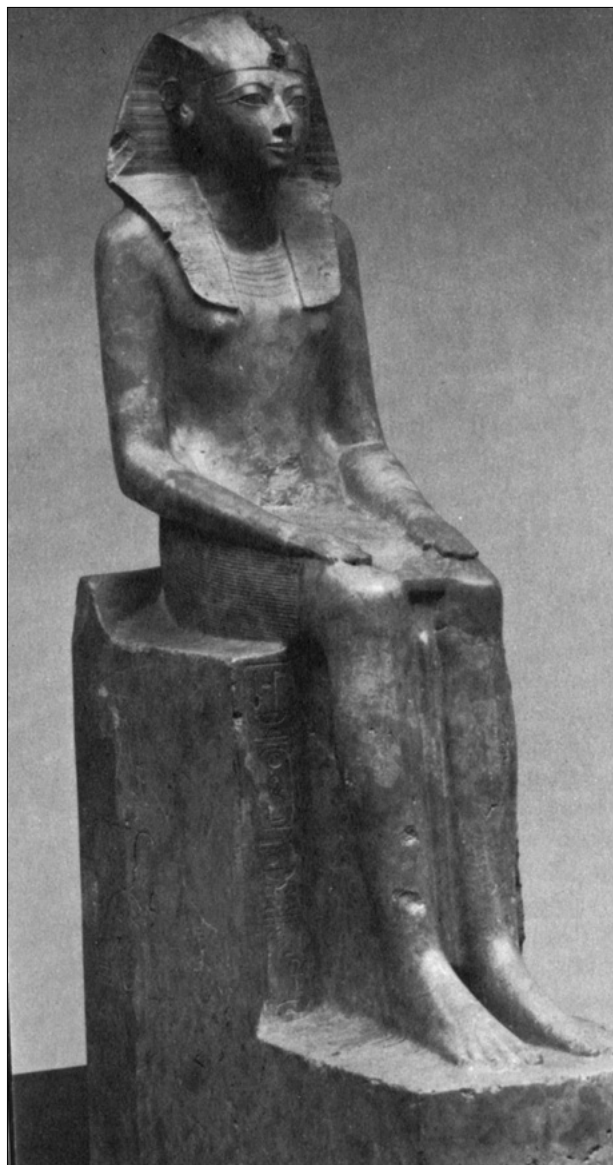
Kraljica Hatšepsut bila je prva egipatska kraljica (cca 1509. - 1469. pr.n.e.) i jedna od najvećih egipatskih faraona. Bila je prva moćna vladarica u zabilježenoj povijesti i vladala Egiptom u vrijeme mira i širenja trgovine. Inicirala je istraživačku ekspediciju niz Crveno more i podigla dva nenadmašena obeliska kod Hrama Amuna u Karnaku. To je zabilježeno prekrasnim reljefima na terasama njezinog hrama u Deir el-Bahriju.

OD DAVNIH VREMENA ŽENE su bile veoma cijenjene u Egiptu. U ranoj, 18. dinastiji postojala je snažna matrijarhatna crta. Hatšepsut je bila kći velikog kralja-ratnika Tutmozisa I. Njezin polubrat, Tutmozis II., naslijedio je Tutmozisa I. nakon što su njezina oba brata umrla mlada. Portretne biste prikazuju Tutmozisa II. kao blagog, pokornog dječaka, dok je Hatšepsut, nekoliko godina starija od njega, prikazana uspravne glave, s izraženim „plemičkim“ nosom, čvrstim ustima i isturene brade. Odavala je energičnost i odlučnost. Udala se za svojeg polubrata, oduzela mu svaki utjecaj, te postala ključna čimbenica vlasti.

Od davnih vremena žene su bile veoma cijenjene u Egiptu. U ranoj, 18. dinastiji postojala je snažna matrijarhatna crta. Hatšepsut je bila kći velikog kralja-ratnika Tutmozisa I. Njezin polubrat, Tutmozis II., naslijedio je Tutmozisa I. nakon što su njezina oba brata umrla mlada. Portretne biste prikazuju Tutmozisa II. kao blagog, pokornog dječaka, dok je Hatšepsut, nekoliko godina starija od njega, prikazana uspravne glave, s izraženim „plemičkim“ nosom, čvrstim ustima i isturene brade. Odavala je energičnost i odlučnost. Udala se za svojeg polubrata, oduzela mu svaki utjecaj, te postala ključna čimbenica vlasti.

Nakon samo nekoliko godina, njihova vladavina okončana je umorstvom Tutmozisa II, koji je možda bio žrtva urote. Hatšepsut je tada postala regentica za njegovog sina, Tutmozisa III., kojeg je rodila žena iz harema. Dok je on služio kao svećenik boga Amuna, ona je preuzela kontrolu nad prijestoljem i prihvaćena je kao faraon.

U zapisima na njezinim spomenicima izmjenjuju se njezina muška i ženska imena. Ona je i sin i kći Amuna, državnog boga. Statue i reljefi prikazuju ju s lažnom bradom, u muškoj odjeći. Iako su u zapisima muški i ženski nazivi pomiješani, osobne i posvojne

zamjenice koje se odnose na nju, uglavnom su ženskog roda, s ponekad zbunjujućim izrazima poput "Njegovo žensko veličanstvo".

Vladavina Hatšepsut kao faraona bila je uglavnom mirna, a to joj je omogućilo da provede velike planove s međunarodnom trgovinom. Njezina ekspedicija u zemlju Punt (vjerojatno na području moderne Somalije) niz Crveno more može se

Hatšepsutin ambiciozni program gradnje daleko je nadmašivao one njezinih prethodnika

VREMENSKI SLIJED

cca 1509.pr.n.e. - rođena kao kći kralja Tutmozisa I.

cca 1490. - 1468. pr.n.e. - vlada kao faraon

18. dinastije

7. godina vladavine – izrađen grandiozan plan za hram u Deir el-Bahriju

9. godina vladavine – ekspedicija u Punt

15. - 16. godina vladavine – izrada i podizanje para obeliska u Karnaku

20. - 21. godina vladavine (cca 1469.pr.n.e.)
Vlast prelazi u ruke Tutmozisa III;
Hatšepsut nestaje iz povijesti.

smatrati istraživačkim putovanjem poput onih u doba europske renesanse. Na prekrasnim terasama njezinog posmrtnog hrama u Deir el-Bahriju prikazana je ta ekspedicija. Rijetko je kada u drevnoj povijesti neki događaj tako detaljno ilustriran kao Hatšepsutino putovanje. Zabilježene su razne faze putovanja, od okupljanja flote na obali Crvenog mora, do trijumfalnog povratka u glavni grad Tebu.

Pet velikih brodova za putovanje izrađeno je u dijelovima, a zatim su kopnom dopremljeni do obale Crvenog mora i tamo sastavljeni. Jedan od glavnih ciljeva ekspedicije bila je nabava drveća tamjana, koje je raslo samo u jugozapadnoj Arabiji i Somaliji. Prema reljefima na hramu u Deir el-Bahriju, koji prikazuju okrugle kolibe na platformama na koje se penje ljestvama, okružene kokosovima palmama, drvećem tamjana i mirte, pokraj rijeke u kojoj plivaju brojne vrste riba, vjeruje se da je Punt Somalija. Prikazane su i žirafe, vodenkonji, majmuni i psi. Ekspediciju je dočekao princ Punta, Parehu, i njegova krupna žena povijenih leđa, Eti.

MAJSTORICA GRADITELJICA

■ Hatšepsut je stekla moć bez presedana za jednu kraljicu. Njezina vladavina bila je uglavnom mirna, ratova nije bilo mnogo, i to joj je omogućilo da se usredotoči na poboljšanje uvjeta života svojeg naroda. Pokrenula je građevinske projekte koji su uvelike nadmašivali one njezinih prethodnika, uključujući veličanstveni hram u Deir el-Bahriju.

Dogovorena je slobodna trgovina. Egipatska roba razmijenjena je za trideset i jedno živo stablo tamjana, vreće sa smolom tamjana, zlato, srebro, slonovaču, kasiju, sjenilo za oči, čovjekolike majmune, babune, pse, robove i kože leoparda. Kraljica Punta i nekoliko glavešina pratili su ekspediciju u Egipat. Povratak u Tebu bio je popraćen velikom svečanosti. Hatšepsut je ponudila žrtvu Amunu, a stabla tamjana posađena su u dvorištu njezinog hrama u Deir El-Bahriju.

Hatšepsutin ambiciozni program gradnje značajno je nadmašivao gradnju njezinih prethodnika. Gradila je po cijelom Egiptu, sve do Nubije, a najviše u Tebi. Hram u Deir el-Bahriju nazvan je "najsvetijim" i bio je najcjelovitije materijalno svjedočanstvo Hatšepsutine vladavine. Sebi je izgradila grobnicu u Dolini kraljeva, a hram Amuna u Karnaku je proširen.

Vrhunac njezine gradnje u Karnaku bila su dva obeliska od crvenog granita, izrezana u rudniku u Asuanu tijekom sedam mjeseci. Njihov oblik, boja i ljepota gravura, nenadmašeni su. Reljefi na hramu Deir el-Bahri prikazuju divovsko plovilo izgrađeno od drveta sikamore, na kojem se nalaze dva obeliska. Plovilo niz Nil vuku brojni čamci. Zapanjujuće je da su ovi obelisci, visoki preko 30 metara, ukrcani na plovilo, iskrcani s njega, a zatim dopremljeni do hrama u Karnaku. Obelisci su prekriveni hijeroglifima vrhunske izrade putem kojih Hatšepsut izjavljuje da su podignuti u slavu Amonovu i u znak sjećanja na Tutmozisa I. Oba obeliska 'načinjena su od jednog bloka tvrdog granita, bez spojeva'. Cijele stranice i vrhovi obeliska pozlaćeni su.

U međuvremenu, Tutmozis III postao je energični vojni zapovjednik. Negdje u 18. godini Hatšepsutine vladavine, neki od njezinih najvažnijih saveznika nestaju iz zapisa, a negdje u 20. ili 21. godini svoje vladavine, oko 1469. pr.n.e., nestaje i Hatšepsut. mala je tada oko 40 godina, i vladala oko dvadeset i dvije godine.

Hram je vrhunsko Hatšepsutino ostvarenje i njezin najtrajniji spomenik. Sadrži prizore i zapise povezane s važnim projektima i događajima iz njezinog života.

■ Tako je jedan od obeliska u hramu Amuna pao, onaj na sjevernoj strani još uvijek stoji u izvornom položaju. To je najviši uspravni obelisk u Egiptu.

PERIKLO

Periklo (495. pr.n.e. - 429. pr.n.e.) je bio atenski državnik i general pod čijom je vladavinom grčka civilizacija dosegla svoj zenit. Imao je toliki utjecaj na život Grčke da je razdoblje njegove vladavine poznato kao Periklovo doba

ODRASTAO JE U VOJNIČKOJ obitelji u sjeni rata; bile su mu tek tri godine kad su Perzijanci prvi puta pokušali osvojiti Grčku i kad su potučeni do nogu na Maratonu. Njegov otac bio je vojni zapovjednik Mikal koji je 479. pr.n.e. potukao Perzijance nakon što su po drugi puta napali Grčku i opljačkali Atenu. Perzijanci su još jednom potučeni kasnije kod Salamide. Ta bitka je Periklu, tada već mladom, kulturnom čovjeku i intelektualcu, neizravno donijela prvu značajnu priliku.

Godine 472. pr.n.e. Periklo je sponzorirao veoma uspješnu predstavu za Dionisov festival. Bio je to važan događaj u Ateni. Prikazivani su *Perzijanci* drama koju je napisao Eshil, prvi od velikih grčkih tragičara. Osvojila je prvu nagradu i Periklu donijela veliku slavu.

Svoje prve korake u politici napravio je desetljeće kasnije, 461., kad se udružio s radikalnim političarem Efialtom da bi organizirao glasovanje u skupštini kojemu je cilj bio lišavanje starog plemićkog vijeća Aeropagusa, svake preostale moći. Bio je to ključni trenutak u atenskoj demokraciji, važan i danas kao što je bio i tada. Od tada pa nadalje, zakoni su stvarani po volji naroda, a ne osoba koje su naslijedile svoj položaj i utjecaj.

Ovaj potez izazvao je reakciju; Efialt je ubijen, a Periklo je došao u središte atenske politike. Godine 458. pr.n.e. izabrali su ga za *strategosa*, što je u osnovi bila titula vladara toga grada - države. Na tom položaju se zadržao tijekom idućih trideset godina. Tijekom svoje vladavine Atenu je pretvorio u 'superdržavu', proširio njezine teritorije i osnažio njezinu pomorsku silu – ponekad na čelu vlastitih snaga. Zaključio je mir s Perzijom i uveo plaćanje za porotnike. To je omogućilo siromašnim ljudima, koji si inače nisu mogli priuštiti da napuste radno mjesto, sudjelovanje u javnom životu. Godine 451. pr.n.e., Periklo je uveo novi zakon o državljanstvu,

VREMENSKI SLIJED

cca 495. pr.n.e. - rođen u Ateni

472. pr.n.e. - predstavio Perzijance

461. pr.n.e. - predvodio glasanje protiv
Areopagusa

451. pr.n.e. - novi zakon o državljanstvu

431. pr.n.e. - Peloponeski rat

429. pr.n.e. - Periklova smrt

koji je zabranio djeci roditelja koji nisu bili Atenjani, da postanu punopravni građani. Periklo je pokrenuo i veliki program ponovne izgradnje hramova i javnih zgrada, što je preobrazilo Atenu u najveličanstveniji grad drevnog svijeta.

Periklo je uvijek bio svoj. Upravljaio je narodnom skupštinom i isticao se svojom vrhunskom govorničkom vještinom, ali držao se podalje od društva i izbjegavao društvena okupljanja. Zabilježeno je da je sudjelovao na samo jednom takvom skupu u svojoj odrasloj dobi, a i tada je ubrzo otišao kući. Odbijao je prihvaćati 'darove', što je bio tadašnji običaj političara. No, u privatnom životu radio je što je htio. Razveo se od supruge i izazvao skandal u uljuđenom atenskom društvu vezom s lijepom stranom taokinjom, Aspasijom. Ono što je šokiralo većinu Atenjana bila je činjenica da je Periklo postupao prema Aspasiји kao prema sebi ravnoj, iako nisu bili vjenčani. Sokrat ju je opisao kao jednu od najinteligentijih i najduhovitijih žena svojeg vremena.

Njegove posljednje godine bile su obilježene ratom, za koji je djelomično i sam bio kriv. Ljepota i moć Atene, koju je on izgradio, izazvale su ljubomoru drugih grčkih gradova – država, osobito Sparte pa je 431. pr.n.e. izbio Peloponeski rat. Okolica Atene bila je razorena, a grad je pogodila i kuga, što je uništilo samopouzdanje Atenjana. Periklo je bio smijenjen i izveden na namješteno suđenje, ali je ponovno izabran 429. pr.n.e.

Tijekom svoje vladavine, Periklo je pretvorio grad-državu Atenu u supersilu.

Nedugo zatim, Periklo je umro od kuge, godinu dana prije otvaranja Partenona. Ali njegova prava ostavština jest činjenica da je stvorio intelektualno

i kulturno ozračje u kojem su se razvili geniji Anaksagore i Sokrata, Euripida, Eshila i Sofokla, Pindara i Feidiasa.

GRČKI GOVORNIK

IZVADAK IZ PERIKLOVOG GOVORA NA
POGREBU POGINULIMA U PRVOJ GODINI
PELOPONESKOG RATA:

■ *Čovjek, koji se zaista može smatrati hrabrim je onaj koji najbolje poznaje značenje onog lijepog i onog strašnog u životu i zatim se hrabro suoči sa svime.*

■ *Naša ljubav prema lijepome ne vodi ekstravaganciji, naša ljubav prema tvorevinama uma ne čini nas slabićima.*

■ *Bogatstvo ne smatramo nečim čime se treba hvaliti, nego nečim što valja upotrijebiti na ispravan način.*

AŠOKA

Ašoka (300.pr.n.e. - 232.pr.n.e.) je prvi od velikih vladara Indije. Nakon što je odbacio nasilje i prigrlio budizam, Ašoka je vladao svojim carstvom s nepokolebljivim poštovanjem prema svetosti ljudskog života. On je prvi uveo posve novu društvenu filozofiju.

AŠOKA JE BIO TREĆI kralj dinastije Maurya koja je vladala većim dijelom Indijskog potkontinenta iz glavnog grada Pataliputre, moderne Patne. Vodio je raskošan i hedonistički život dok nije krenuo u osvajački rat protiv kraljevstva Kalingas na istočnoj obali, u današnjoj provinciji Orissa. Užasi rata u kojem je, prema njegovom svjedočanstvu, ubijeno 100.000 ljudi, tako su utjecali na njega da je odbacio nasilje i postao budistički svećenik. Tijekom sljedeća tri desetljeća vladao je dobrotivo kao kralj i monah nad mirnim i naprednim kraljevstvom.

Informacije o Ašoki do nas su došle putem niza edikata (zakona, ukaza vlasti) u kojima je postavio teoriju i praksu nove društvene etike. Edikti su zapisani na prakrit jeziku za indijsko stanovništvo te na grčkom i aramejskom za stanovnike sjeverozapadnog dijela carstva. Urezani su na kamenim površinama ili stupovima.

Na Dhauli - kamenu u blizini Bhibaneswara zabilježeno je 'kraljevo duboko žaljenje i tuga' zbog pokolja u ratu protiv Kalingasa. Edikti su obilježeni njegovim potpunim prihvaćanjem budističke dharme, zakona pobožnosti, ispravnog življenja i morala. Zagovarao je nešto što je nazvao 'osvajanjem dharmom' (Univerzalnim zakonom). 'Zakon pobožnosti; poslušnost majci i ocu; slobodoumnost prema prijateljima, poznanicima, rođacima, Brahminima, te asketsko poštovanje prema svetosti života; izbjegavanje nasilja, ekstravagancije i jezičnog nasilja.'

Ašoka je posve ukinuo nepotrebno klanje životinja, čak je ograničio i ribolov. Zaposlio je ministre koji su pratili pridržavanje zakona dharme i slao misionare čak u Siriju i Egipat da bi prenosili njegovu poruku.

U poslanici svojim provincijalnim upraviteljima Ašoka kaže: 'Međutim, postoje određeni stavovi koji onemogućavaju uspjeh. To su zavist, nedostatak ustrajnosti, grubost, nestrpljivost,

VREMENSKI SLIJED

- 300. pr.n.e.** - rođenje
- 273. pr.n.e.** - Ašoka preuzima prijestolje
- 269. pr.n.e.** - Ašoka je okrunjen za kralja
- 264. pr.n.e.** - rat protiv kraljevstva Kalingas
- 260. pr.n.e.** - Ašoka postaje budistički svećenik
- 232. pr.n.e.** - smrt

nedostatak praktičnog djelovanja, lijenost i nehajnost. Stoga biste se trebali riješiti tih stavova.'

I sebi je nametnuo slična ograničenja: 'U skladu s tim, odredio sam da me u svakom trenutku i na svakom mjestu, bilo da objedujem, ili sam u damskim odajama, u mojoj spavaćoj sobi ili na toaletu, u kočiji ili u vrtovima palače, službeni izvjestitelji obavještavaju o zbivanjima povezanim s građanima, i za to sam im stalno na raspolaganju.' 'Moram djelovati za opće dobro'.

To nije bila tek obična vjerska propaganda. Edikti imaju osvježavajući prizvuk iskrenosti, a Ašoka je provodio u djelo ono što je propovijedao.

Često je obilazio svoje carstvo kako bi proširio svoje učenje. Brinuo je o dobrobiti svojih podanika gradeći mrežu cestovnih komunikacija. Uz ceste je dao saditi stabla banjana koja su davala sjene, bušiti bunare, podizati besplatna odmorišta, kultivirati medicinsko bilje i graditi bolnice i za bolesne podanike i za životinje.

Ašoka je bio osobito osjetljiv za potrebe žena i za probleme seoske sirotinje. Podržavao je načela vjerske slobode ističući da je više postigao uvjerenjem nego naredbama. Malo je vođa nakon njega, možda i niti jedan, vladalo s takvom razinom tolerancije.

Iako Ašokin pobožni sustav nije nadživio njegovu smrt, on je ipak Indiji pružio neusporedivo razdoblje mira i napretka i pomogao u širenju budizma i njegovog nauka diljem svijeta.

*Ašokin edikti nisu tek obična vjerska propaganda,
već imaju osvježavajući prizvuk iskrenosti*

EDIKTI

- *Edikti s velikog kamena i Edikti sa stupa najsvieobuhvatniji su od svih Ašokinih budističkih doktrina, i naglašavaju važnost religijske i ideološke tolerancije, nenasilja, pravde i sklada u odnosima.*
- *Manji edikti govore o Ašokinoj predanosti budizmu.*
- *Ašokino puno ime bilo je Ašokavardana. U većini zapisa nazivaju ga kralj Prijadarsin*
- *Lavovi na vrhu Ašokinog stupa (na slici lijevo) koji se nalazi u Sarnathu nacionalni su grb Indije.*

QIN SHI HUANGDI

Qin Shi Huangdi (259. pr.n.e. - 210.pr.n.e.) ujedinio je zaraćene države Kine pod dinastijom Qin ili Ch'in, utemeljio Kinesko carstvo i postao njegov prvi car.

Kao nemilosrdni diktator, Qin je ujedno zaraćene kinenske države u jedinstveno carstvo prije svoje četrdesete godine

BUDUĆI CAR ROĐEN je 259. pr.n.e. u državi Ch'in, u sjeverozapadnoj Kini. Zvao se Ying Zheng i službeno je bio sin Zhuang Xianga, budućeg kralja Qina, jedne od sedam feudalnih država Kine. Njegov otac postao je kralj 246. pr.n.e., kad je Zhengu bilo trinaest godina, ali umro je nedugo zatim. Tijekom sljedećih sedam godina njegova majka i bogati trgovac Lu Puwei vladali su kao regenti. Nakon seksualnog skandala koji je uključivao njegovu majku i ljubavnika koji se pretvarao da je eunuh, i nakon pokušaja revolucije, Zheng je preuzeo kontrolu nad svojim kraljevstvom i počeo ga širiti. Njegov prvi čin, nakon što je postao kralj bio je da pogubi majčinog ljubavnika i protjera Lua.

Bio je nemilosrdan, brutalan diktator i uz pomoć dobrih generala, mita i zastrašivanja, prije svoje četrdesete godine ujedinio je zaraćene kineske države i pretvorio ih u jedinstveno carstvo. Godine 221. pr.n.e. preuzeo je titulu Qin Shi Huangdi, "Prvi car Qina".

Prema većini svjedočanstava, Qin Shi Huangdi bio je opak tip. Izricao je okrutne kazne, a organizirao je i jedno od prvih javnih spaljivanja knjiga u povijesti, kad je 213. pr.n.e. naredio spaljivanje svih "netehničkih" djela izvan carske knjižnice. Bio je to brutalan pokušaj eliminacije učenja konfucijanskih učenjaka, koji su se protivili carevim reformama. Tisuće neposlušnih učenjaka dao je živje zakopati. U kasnijoj dobi, nakon što je preživio tri pokušaja atentata, živio je u strahu od smrti. Putovao je s dvije identične kočije i nikada nije proveo noć na istom

VREMENSKI SLIJED

- 259. pr.n.e. - rodio se kao Ying Zheng
- 246. pr.n.e. - nasljeđuje prijestolje nakon očeve smrti
- 238. pr.n.e. - postaje kralj
- 221. pr.n.e. - preuzima titulu Qin Shi Huangdi, "Prvi car"
- 210. pr.n.e. - umire prirodnom smrću

mjestu. Obilazio je svoje carstvo, ali između tih putovanja zatvarao se u svoje palače, sve više otuđen od svojeg naroda. Imao je sluge koje su tražile eliksire vječnog života, a i sam je sudjelovao u tim potragama. S istom nadom obratio se i alkemičarima.

No, ostvario je i neka korisna postignuća za Kinu. Prije svega, utemeljio je strukturu moderne države. Ukinuo je teritorijalnu feudalnu moć i podijelio državu u trideset i šest saveznih država pod zasebnim vlastima. Dao je svojem carstvu jednu novčanu valutu, standardizirane utege i mjere, jedinstveni pravosudni sustav i zajednički pisani jezik. Poticao je i religiju. Dao je izgraditi mrežu cesta i kanala i, da bi zaštitio državu od upada Huna, osnovao je stalne obrambene snage, te naredio izgradnju znatnog dijela Velikog kineskog zida.

Tvrdio je da će njegova dinastija trajati 10.000 naraštaja, ali preživjela je njegovu smrt za samo četiri godine. No, centralizirana država koju je stvorio bila je osnova za imperijalnu Kinu do njezinog kraja 1911. godine, a u mnogim aspektima u Kini se tako živi i dalje.

A VOJSKA OD TERAKOTE

■ Pored nasljedstva imena Kine, nazvane po dinastiji Ch'in ili Qin, još jedno Qinovo nasljeđe ležalo je neotkriveno više od 2000 godina. Godine 1974. seljaci koji su kopali bunar pored tadašnjeg glavnog grada, X'iana, u blizini grobnice Prvog cara, naišli su na nalazište cijele vojske izrađene od terakote. Arheolozi su naknadno otkrili četiri

podzemne prostorije s oko 7000 vojnika i konja u prirodnoj veličini, pokopane tamo kako bi štitili cara u grobnom životu.

■ Qin Shi Huangdi je bio odgovoran za izgradnju znatnog dijela Velikog kineskog zida – kojih 1900 km. To je jedan od najvećih postojećih objekata koje je izgradio čovjek.

AUGUST

August, prvi rimski car (63. pr.n.e. - 14.n.e.), vratio je Rimu jedinstvo i red i utemeljio carstvo koje je trajalo dulje od bilo kojeg drugog u povijesti Europe. Njegova vladavina spojila je dvije epohe i donijela razdoblje nenadmašnog mira, napretka i kulture – Augustinsko doba.

GAJ OKTAVIJE, KAKO JE ROĐEN, bio je nepoznati dvadesetogodišnji vojnik, učenjak i vjerski službenik kad je dobio uznemirujuću vijest da je njegov praujak, Julije Cezar, ubijen, kao i još jače uznemirujuću, da ga je Cezar imenovao svojim nasljednikom. Bit će mu potrebno sedamnaest godina borbe i razotkrivanja kojekakvih plitčkih spletki da bi učvrstio svoju moć.

Promijenio je ime u Julije Cezar Oktavianus, da bi privukao javnu potporu koju je imao njegov praujak i očuh, postao je konzul, te se najprije borio protiv Marka Antonija, Cezarovog ambicioznog kolege, i njegovog saveznika, generala Marka Lepida, da bi zatim stvorio savez s njima. Ova tročlana vojna hunta, Drugi trijumvirat, započela je s brutalnim nasiljem, propisom prema kojem su tisuće protivnika, među njima i 200 senatora i govornik Ciceron, umoreni. Bio je to slabašan mir. Nakon što je svladao izazov Pompejevog preživjelog sina, Seksta, Oktavijan je otjerao Lepida. Na istoku, Marko Antonije uvijek je predstavljao veliki izazov, a problem je kulminirao kad je oženio Kleopatru, egipatsku kraljicu. Oktavijan je porazio njihove udružene snage u pomorskoj bici kod Akcija 31.pr.n.e. i učvrstio svoju vlast zauzevši istočni dio carstva.

Godine 27. pr.n.e. Senat je Oktavijanu dao titulu Cezar August Uzvišeni. Sljedećih četrdeset i jednu godinu dobio je još titula i ovlasti, i proveo to vrijeme kao nepovredivi vladar Rima i njegovih golemih teritorija. No bio je oprezan i nikada nije preuzeo vanjska obilježja monarha, lukavo skrivajući svoje diktatorske moći putem raznih ustavnih nagodba, dogovora sa Senatom i prokonzularne aktivnosti. Zloupotrebljavajući

VREMENSKI SLIJED

- 63. pr.n.e. - rođen u Rimu, 23. rujna
- 47. pr.n.e. - primljen u Collegium Pontificum
- 44. pr.n.e. - imenovan nasljednikom Cezara
- 43. pr.n.e. - Drugi trijumvirat
- 31. pr.n.e. - Bitka kod Akcija
- 27. pr.n.e. - Senat mu dodjeljuje titulu Cezar August (Svet, Veličanstven)
- 14. n.e. - umire u Noli, Italija, 19 kolovoza

jezik kao u Staljinovoj Rusiji, August je sebe nazivao "prvim građaninom."

Bio je on složena osobnost – od početka beskrupulozan i strog, čak i prema vlastitoj djeci - 'hladan i zreo terorist', kako je rekao jedan njegov protivnik; ali i velikodušan, tolerantan, odmjeren, pristupačan, moralan i marljiv. Na koncu konca, bio je vrhunski manipulativan političar i majstor propagande.

Kao veliki graditelj, August je doslovno preobrazio Rim. "Zatekao sam Rim od cigala, a ostavljam ga mramornog" - rekao je. Ostavio je i impresivnu mrežu cesta. Bio je pokrovitelj umjetnosti i prijatelj pjesnika Ovidija, Horacija i Virgilija, kao i povjesničara Livija.

Strateški je premjestio fokus carstva na zapad, poslao vojsku i izgradio ceste i garnizone do granica provincija koje su imale goleme koristi od njegov vladavine. Zavladao je Pax Romana, rimski mir, utemeljen na laganoj komunikaciji i procvatu trgovine, a osiguran profesionalnom vojskom. Bilo je to za zapadnu Europu, Bliski istok i sjeveroafričku obalu najdulje razdoblje jedinstva, mira i napretka u cjelokupnoj zabilježenoj povijesti.

*Zatekao sam Rim od cigala,
a ostavljam ga mramornog*

"NEOBIČNO NAOČIT"

■ Augustov izgled bio je prirodni dar kiparima, novčarima i izrađivačima medalja – "neobično naočit... kosa mu je blago kovrčava, zlatnog odsjaja" – pisao je njegov biograf Suetonije. "Imao je sjajne, bistre oči, za koje je volio da ljudi misle da u njima počiva božanska moć".

■ August je bio autor mnogih djela (sva su izgubljena), uključujući pamflet protiv Bruta, traktat o filozofiji i prikaz njegovih ranih dana i poezije.

■ Neki od njegovih arhitektonskih spomenika još se mogu vidjeti u Rimu: Marcelov teatar, Forum s kolonadama i s hramom Marsa osvjetnika, te njegov vlastiti mauzolej.

Kod kuće je reorganizirao praktično svaki aspekt rimskog života. Obnovio je cijeli aparat vlasti, stvorio trajne civilne službe koje je kontrolirao i donio nove zakone. Čak je nastojao popraviti i javni moral, putem strožih zakona o braku i zabranom iskazivanja ekstravagantnih ponašanja. August se ženio triput. Treća supruga bila mu je Livija Druzila. Njegove posljednje godine bile su zasjenjene smrtima onih koje je izabrao kao svoje nasljednike. Na kraju ga je naslijedio posinjak Tiberije, Livijin biološki sin.

KONSTANTIN VELIKI

Konstantin Veliki (280. - 337.n.e.), rimski car, bio je prvi rimski vladar koji se preobratio na kršćanstvo, a zatim ga i ozakonio. Bio je i utemeljitelj Konstantinopola (današnji Istanbul). Postavio je temelje kršćanske europske civilizacije.

SVETA GROBNICA

■ Konstantinova majka Helena otišla je na hodočašće u Jeruzalem 326.n.e. Prema nepouzdanjoj, ali omiljenoj legendi, štovana je zato što je pronašla križ na kojem je razapet Krist na mjestu na kojem je njezin sin utemeljio Baziliku svete grobnice. Bazilika je još tamo i tijekom stoljeća postala je predmetom beskrajnih sukoba između raznih kršćanskih crkvi.

■ Je li kršćanska crkva ikada povratila svoju čistoću nakon što ju je Konstantin ozakonio? Crkva je izgubila neovisnost koju je do tada uživala, i postala je instrument imperijalne politike i dio vlasti – to je bio neugodan položaj koji ju je kompromitirao stoljećima, kao i danas u nekim državama, uključujući Englesku.

ROĐEN U NAISSUSU, današnjem Nišu u Srbiji, Flavije Valerije Konstantin bio je sin vojnog zapovjednika, Konstantinusa Klorusa, koji je postao su-imperator, i žene skromnog podrijetla, Helene, koja je kasnije kanonizirana kao svetica. Konstantinus je umro 306. u Yorku u Engleskoj, gdje je vodio ratove protiv Pikta, u pratnji svojeg sina, koji je odmah proglašen su-imperatorom umjesto njega. Međutim, Konstantinu će trebati osamnaest godina da se učvrsti kao jedini vladar, 324. godine.

Konstantinov prijelaz na kršćanstvo bio je gotovo sigurno postepen proces, ali okidač je bila vizija za koju je vjerovao da ju je imao godine 312., večer prije bitke kod Milvijanskog mosta, u kojoj mu je Krist rekao da zapiše prva dva slova njegovog imena (XP na grčkom) na štitove svojih vojnika. Konstantin je poslušao viziju, i slavio je svoju veliku pobjedu nad rivalom Maksentijem, kao znak "kršćanskog boga". Progon kršćana je okončan, a Konstantin i njegov su-imperator Licinije izdali su nešto što je nazvano Milanskim ediktom, ediktom "tolerancije", godine 313.n.e. Tim je ukazom de facto ozakonjeno kršćanstvo diljem Rimskog Carstva. Konstantin je postao kršćanin, iako Licinije to nije učinio.

Ubrzo se razvila oružana borba za vlast između Licinija i Konstantina, iz koje je Konstantin izašao pobjedonosno, 324. n.e., kao car Istočnog i Zapadnog Rimskog Carstva, i kao branitelj kršćanstva. Sve se više bavio religijskim pitanjima, i organizirao je skup u Nikeji da bi naveo crkvene oce da se dogovore oko unificiranog nauka. Tamo je nastalo Nikejsko vjerovanje, koje je još uvijek temelj za sve kršćanske vjernike. Kao aktivan graditelj, Konstantin je počeo graditi baziliku sv. Petra i sv. Ivana Lateranskog u Rimu. Zatim je donio epohalnu odluku i počeo graditi monumentalni novi glavni grad Carstva na mjestu malenog grada Bizanta. Nazvan je Konstantinopol u njegovu čast, a danas je to veličanstveni Istanbul.

Konstantin je kršten u crkvi tek na samrtnoj postelji, a cinici to smatraju znakom njegovog malodušnog pristupa kršćanstvu. No, postoje mnogi dokazi da je bio iskren vjernik; uveo je poštivanje nedjelje kao dana odmora, svoju je djecu odgajao u kršćanskom duhu, a preostala pitanja povezana s crkvom u Sjevernoj Africi potvrđuju njegovu duboku osobnu predanost Bogu. Pored toga, kasno krštenje bilo je posve normalno u ranoj kršćanskoj crkvi.

No, Konstantin je bio i proizvod svojeg doba, i mogao je biti grub i okrutan. Čak i nakon svojeg preobraćenja, svojeg šogora Licinija dao je pogubiti, a njegovog sina, Licinijanusa, izbičevati do smrti. Konstantin je dao i svoju ženu, Faustu, ugušiti u vreloj kupelji, a dao je ubiti i njihovog sina, Crispusa. Imao je donekle dvojak odnos prema poganskoj praksi, što je bilo rezultat proračunatosti, ali i pokazatelj istinske tolerancije. Bio je i velikodušan i puno je učinio za djecu, žene i robove.

Na drugim područjima, Konstantin nije bio veliki inovator, ali donekle je podigao gospodarstvo carstva. Uveo je nove zlatnike i nametnuo nepopularne nove poreze. Reformirao je civilnu upravu i profesionalnu vojsku. Njegova vladavina obilježena je neprekinutim vojnim uspjesima. No, trajna ostavština Konstantina je kršćanska Europa i Istočno Rimsko Carstvo.

VREMENSKI SLIJED

- 280.n.e.** - rođen u Naissusu 27. veljače
- 306.n.e.** - proglašen je su-imperatorom
- 312.n.e.** - Bitka kod Milvijskog mosta
- 313.n.e.** - Milanski edikt je de facto legalizirao kršćanstvo
- 325.n.e.** - Crkveni sabor u Nikeji
- 326.n.e.** - osnovan Konstantinopol
- 337.n.e.** - umire 22. svibnja, dva tjedna nakon pokršćavanja

*Trajna Konstantinova ostavština je kršćanska
Europa i Istočno Rimsko carstvo*

JUSTINIJAN I. VELIKI

Justinijan I. (483. - 565.n.e.) bio je bizantski car koji je zaslužio titulu Veliki time što je obnovio staro Rimsko Carstvo na zapadu, ali njegovo trajno postignuće bilo je rimsko pravo. Njegov Codex Justinianus i danas je temelj za zakone većine europskih država.

R OĐEN KAO FLAVIJE PETAR Sabatius u siromašnoj seljačkoj obitelji na teritoriju današnje Srbije, Justinijan svoj uspon duguje svojem ujaku, caru Justinu I., po kojemu je i uzeo svoje ime. Obrazovan je u Konstantinopolu, glavnom gradu Istočnog Carstva, te je postao Justinov administrator i imenovan je njegovim nasljednikom godine 518.n.e. Za cara je izabran po smrti svojeg ujaka, 527. n.e.

Energični Justinijan postavio si je ambiciozan cilj; povratiti teritorije koje su oteli osvajači, obnoviti Rimsko Carstvo i oživjeti njegovu slavu. Italija, Španjolska i sjevernoafričke rimske provincije bile su u rukama vandalskih i gotskih plemena, Slaveni su se približavali sa sjevera, a Perzija je pritiskala s istoka. Justinijan je imao sreće s izborom vojnog zapovjednika. General Belizar bio je glavni zapovjednik tijekom većeg dijela Justinijanove vladavine i bio je više nego dorastao ambicijama novog cara.

Predvođeci vojsku od samo 18.000 ljudi, Belizar je ponovno osvojio Sjevernu Afriku od Vandala godine 533.n.e. Zatim se iskrcao u južnoj Italiji i preuzeo Rim od Ostrogota godine 536.n.e., no, iako je veći dio poluotoka vraćen pod rimsku vlast do 540.n.e., tek 552.n.e. osvojene su posljednje gotske utvrde. Jugoistočna Španjolska osvojena je lakše. Do kraja Justinijanove vladavine, Sredozemno more uglavnom je opet bilo rimsko. Kampanjama protiv Perzijanaca zaustavio je njihovo napredovanje i rimske granice pomaknute su, tako da su obale Crnog mora bile sigurne. Justinijan nije bio ništa manje uspješan kod kuće. Godine 532.n.e. Belizar je krvavo ugušio takozvani Nika – revolt, potaknut rivalstvom između navijača utrka kočijama, Plavih i Zelenih koji su pokrenuli veliku pobunu.

Justinijanova vizija snažnog carstva zahtijevala je ujednačeni zakonski sustav. Odredio je imperijalnu komisiju, predvođenu pravnikom Trebonianom, koja je trebala prikupiti i sistematizirati tisuću

VREMENSKI SLIJED

- 483.n.e. - rođen u Tauresiumu, Dardanija (Srbija)
- 518.n.e. - imenovan Justinovim nasljednikom
- 527.n.e. - Justinijan izabran za cara
- 532.n.e. - ugušen Nika – revolt
- 533.n.e. - ponovno osvojena Sjeverna Afrika
- 534.n.e. - objavljen *Codex Justinianus*
- 536.n.e. - ponovno osvojen Rim
- 540.n.e. - osvojen glavni grad Gota, Ravenna
- 565.n.e. - umire u Konstantinopolu, 14. studenog

godina rimskog prava. Taj posao trajao je deset godina i rezultirao *Codexom Justinianusom*, Justinijanovim zakonom koji je objavljen u četiri zasebne zbirke i zatim u cijelosti godine 534.n.e. Uključivao je i priručnik za studente prava. Po prvi puta su rimski zakoni bili logično posloženi, tako da je svaki građanin mogao s lakoćom pronaći carski zakon o bilo kojoj temi. Kodifikacija zakona bila je Justinijanovo veliko djelo.

Justinijan je bio i plodan graditelj. Više od bilo koga drugoga, usavršio je stil bizantske arhitekture. Od Ravenne do Damaska, prekrpio je carstvo vrhunskim spomenicima, među kojima se ističe Crkva naše Gospe u Jeruzalemu, koja je danas džamija Al-Aqsa, te velika Bazilika sv. Sofije (Hagia Sophia) u Konstantinopolu. Na portretu na veličanstvenim mozaicima u San Vitaleu u Ravenni, ističe se sam car u svojoj togi, okružen svojim dvorjanima.

Justinijan je oženio prelijepu bivšu plesačicu, Teodoru, godine 523.n.e. Iako su ju pratili skandali i sočni tračevi, Teodora je pružila ključnu potporu caru u kriznim vremenima, prije svega tijekom Nika – revolta 532.n.e.

Iako Justinijanovi nasljednici nisu uspjeli sačuvati rezultate njegovih velikih osvajanja, i mada se njegovo ujedinjenje Rimskog Carstva pokazalo kratkotrajnim, njegova ostavština u vidu zakona i bizantske arhitekture živjet će i dalje.

Justinijan je bio i plodan graditelj: više od bilo koga drugoga; usavršio je stil Bizantske kulture

LJUBOMORNI CAR

■ Belizar, koji se proslavio u ratovima s Perzijancima, osvojio je Rim od Vandala za Justinijana u dvije prigode. Držao je grad godinu i devet dana (536. n.e. - 537.n.e.) protiv mnogo jačih snaga Gota. U jednom čuvenom incidentu, obranio je aurelijanske zidine razbivši statue i bacivši ih na napadače.

■ Justinijan je bio ljubomoran na Belizara. U strahu da njegov general ne prigrabi prijestolje, pozvao ga je natrag iz Italije. Godine 542.n.e. optužio ga je za

neloyalnost i lišio ga zapovjedništva. Belizar je zatim vraćen na položaj i opet poslan u Rim, međutim ponovno je zatvoren zbog urote godine 562.n.e. Uskoro je pušten i dozvoljeno mu je da mirno živi u mirovini. General je umro 565.n.e., iste godine kad i car.

■ Justinijanova vladavina bila je obilježena nizom potresa i drugih prirodnih katastrofa. Bubonička kuga, koja će harati Europom u budućim naraštajima, prvi se puta pojavila u Konstantinopolu godine 542.n.e.

KARLO VELIKI

Karlo Veliki (742.n.e. - 814.n.e.) bio je prvi vladar Europe. Kralj Franaka, a kasnije Svetorimski car, tijekom četrdeset godina vojnih kampanja proširio je carstvo koje se prostiralo od Atlantika do Dunava i od Nizozemske do Provanse.

KARLO VELIKI BIO JE div od čovjeka: visok preko 185 cm, snažne građe, živahnih očiju, dugog nosa, dugačkih brkova i svijetle kose. Njegov otac, Pipin Mali, jedva je održavao franačko carstvo koje je ujedinio djed Karla Velikog, Karlo Martel. Pipin je zbacio merovinškog kralja Galije i proglasio se kraljem Franaka. Nakon njegove smrti 769.n.e., kraljevstvo su podijelili Karlo Veliki i njegov stariji brat

Karloman je umro 771.n.e., a Karlo Veliki je ponovno ujedinio kraljevstvo, ignorirajući prava svojeg nećaka. Karlo Veliki bio je prije svega veliki ratnički vođa, koji je u pedeset i tri kampanje proširio Franačko carstvo preko većeg dijela današnje Europe i uspostavio kršćansku vlast nad poganima središnje Europe. Ratovi su mu dali moć, jer je zemlju i plijen dijelio svojim sljedbenicima. Nagrađeni na ovaj način, njegovi vazali, proglašeni su regionalnim guvernerima. Poslanici su provjeravali ponašaju li se ti guverneri previše ugnjetavački, a budući da je veći dio stanovništva bio nepismen, mnogi klerici zaposleni su kao službenici. Godine 774.n.e., Karlo Veliki napao je Lombardiju (sjeverna Italija), čiji je kralj podržao Karlomanovu udovicu, a godine 775. n.e. pokrenuo je kampanje protiv Sasa, koje su trajale preko 30 godina. Godine 778.n.e. opsjeo je Zaragozu da bi pomogao arapskim pobunjenicima kalifa Cordobe. Godine 788.n.e. smijenio je svojeg rođaka, vojvodu od Bavarske i počeo s potčinjavanjem drugih germanskih plemena prije no što je napao Mađarsku i Austriju.

Karlo Veliki osnažio je savez između rimskog pape i kraljevstva Franaka. Smatrao je da ga je Bog zadužio da pazi na duhovno blagostanje svojeg naroda. Papinsku službu visoko je cijenio i štitio je od teritorijalnih osvajanja. Sve crkve u njegovim kraljevstvima služile su se istom rimskom liturgijom, što je bio snažan ujedinjujući čimbenik. Stoga je ljutito reagirao na odredbe Sabora u Nikeji iz 787.n.e. kojima se rješavalo pitanje hereze ikonoklasta. Nije bio pozvan da sudjeluje na Saboru, pa je u Frankfurtu održao svoju vlastitu sinodu na kojoj je trebalo donijeti odluku

VREMENSKI SLIJED

- 742.n.e.** - rođen u Aachenu, sada Njemačka, 2. travnja
- 768.n.e.** - postaje zajednički vladar franačkih kraljevstava zajedno s bratom
- 773.n.e.** - napada i osvaja Lombardiju
- 775.n.e.** - počinje s kampanjom u Saskoj
- 787.n.e.** - održava Sinodu u Frankfurtu nakon što nije pozvan na Sabor u Nikeji
- 788.n.e.** - osvaja Bavarsku
- 796.n.e.** - kampanje u Mađarskoj
- 800.n.e.** - okrunjen je za prvog svetog rimskog cara
- 814.n.e.** - umire u Aachenu, 28. siječnja

o tom pitanju. Godine 800.n.e. papa Leo III lišen je moći i pobjegao je na dvor Karla Velikog. Kasnije, iste godine, Karlo Veliki vratio je papu na njegov položaj. Papa ga je zauzvrat na Božić imenovao prvim carem Svetog Rimskog Carstva. Tek 812.n.e. bizantinski car Mihovil I. priznao je titulu Karla Velikog kao vladara Zapadnog Carstva, držeći da je samo Istočno Carstvo istinski nasljednik Rima.

Karlo Veliki govorio je latinski i donekle grčki i bio veliki pokrovitelj obrazovanja, iako je on osobno vjerojatno bio nepismen. Alcuina, poznatog učenjaka iz Northumbrije, nagovorili su da predsjedava školom u palači u kojoj su se obrazovali i dječaci i djevojčice. Iluminirani rukopisi u karolinškoj minijaturi i rezbarije u bjelokosti odražavaju njegovo pokroviteljstvo umjetnosti. Bio je pionir romaničke arhitekture, iako njegova velika kapela u Aachenu oponaša bizantsku crkvu San Vitale u Ravenni, koju je posjetio i kojoj se divio. Izgradio je most preko Rajne i kanal koji je spojio rijeke Rajnu i Dunav. Umro je 814.n.e. u dobi od sedamdeset godina, ostavivši Europu sa snom o ujedinjenju. Nedugo nakon njegove smrti, sporazumom u Verdunu carstvo Karla Velikog podijeljeno je na tri dijela: buduću Francusku i Njemačku, kao i 'Središnje kraljevstvo' (Alsace i Lorraine), koje je postalo trajni problem sve do 20. stoljeća.

KAROLINŠKA MINIJATURA

■ Karolinška minijatura bio je jasan i jednostavan rukopis, koji je trebao biti prepoznatljiv diljem Svetog Rimskog Carstva Karla Velikog.

abcd
klmno
uvwx

■ Pismo je osmislio Alcuin, učenjak iz Northumbrije, jedan od najučenijih ljudi svoje doba. Alcuin je bio ravnatelj škola u katedrali u Yorku i Aachenu prije no što je postao gvardijan katedrale sv. Martina u Toursu. Pod Alcuinovim vodstvom, ova opatija postat će središte književnog i duhovnog procvata. Iako je karolinška minijatura do određene mjere odbačena i zamijenjena gotičkim pismom nakon raspada carstva, ovo prekrasno pismo ponovno je otkriveno tijekom talijanske renesanse i postalo je temeljem današnje latinice.

*Karlo Veliki uspostavio je kršćansku vlast
nas poganskim narodima Europe*